

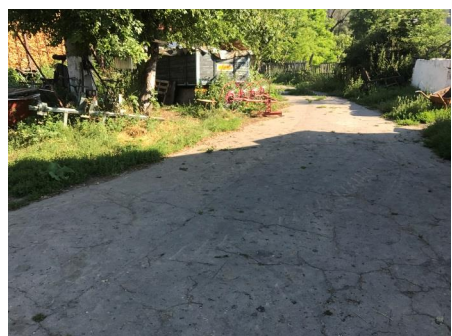

A marosnémeti kastély kálváriája

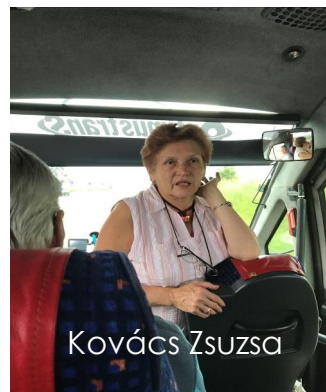
Gyulai Ferenc építette a 17. században a Maros partjára., amelynek szépséges parkjában a fák híres magyar írók nevét viselték Kuun Géza idején. Megfordult gazdag könyvtárában prágai, pesti és egy norvég tudós Nielsen Konrad is. Gyulai Lajos terjedelmes emlékiratát rzi a Kolozsvári Történelmi Múzeum, amelyb 1, ha megjelenne, sok mindent megtudhatnánk Erdély 17-18. századi múltjáról. A kastély megszenvedte a szocializmus éveit. A Gyulaiö Kuun család Ausztráliában él leszármazottja, Horváth -Toldy Péter sok utánajárással visszakapta a kastélyt, de igyekezete, hogy használhatóvá tegye lépten-nyomon akadályokba ütközik. Valakik nem akarják, hogy a kastély újra az erdélyi magyar m veltséget hirdető hely legyen. Az épület belsejét sikerült korszerűsíteni, külsejének rendbetételéhez m vészettörténelmi, építészeti engedély szükséges, amelynek ára elképesztően magas.

(Folytatása a 11. oldalon)

Lugosi anziszk

Kovács Zsuzsa

Nagy szerencsénk volt **Lango Ferencel**. Kovács Zsuzsa jó érzéssel kereste már Kolozsvárról a helyi RMDSZ háza táján, amelynek egyik vezetője volt évekkel ezelőtt. Tanárember, akinek a kisujjában van Lugos múltja és jelene is. Úgy éreztük magunk nyomában barangolva ebben a kisvárosban, mint annak idején kincses városi eldeink Kelemen Lajos társaságában.

Temesvártól hatvan kilométerre, a Temes szelénél volt a várost. 1795-ben egyesítették Románlugost és Németlugost. A lakosság magyar többség, de erosen vegyes volt. Makóról zsidók települtek ide, Temesvárról pedig eredetileg belgrádi származású szefárdok érkeztek. Román, német, szerb és szlovák is békésen megfér egymás mellett. A 2011-es adatok mutatják, hogy a románság került többségbe.

Megnéztük a városházát a felújított református (Lelkésze a két világháború között Szombati-Szabó István költő volt) és a kéttornyú ortodox templomot. Benéztünk a színházba és a temetőben megtekintettük a régi sírokat, köztük Szende Béla volt magyar honvédelmi miniszterét.

Lugos csendes kisváros, egyre inkább a mutatós turizmus igényeinek megfelelően.

Itt született 1872-ben Horger Antal nyelvész, 1883-ban Lugosi Béla színművész, 1895-ben Traian Grozescu operaénekes, 1900-ban Aurel Ciupe festő, 1926-ban Kurtág György zeneszerző, itt járt iskolába Szántó György író. Vezetünk mindeniknek ismeri életét történetét. Kellemes sétát tettünk a csinosodó térben és történelmi terhes múltban.

A romok és az előkelő szálloda

Az alvinci Martinuzzi-kastély, más néven Martinuzzi óBethlen-kastély romos állapotú m emlék Romániában, Fehér megyében. A romániai m emlékek jegyzékében az AB-II-m-B-00394 sorszámon szerepel. Az 1930-as években lebontották a déli oldal romjait. A második világháborút követ en az északi szárnyat raktárként használták, az 1970-es években egyes részeiben húsfeldolgozó üzem m ködött. 1981-ben beomlott az északi szárny udvar fel li sarka. A rendszerváltás után a kastély visszakerült a gyulafehérvári római katolikus érsekség tulajdonába. Ezt olvashatjuk a világhálón. A romok helyreállításához vagy legalább valamilyen emlékhely kialakításához tudni véljük, hogy a marosnémeti és más magyar kastélyok építésének engedélyezéséhez horribilis pénzeket kér a hivatal. Látogatásunkat az ugyancsak elhanyagolt alvinci református templomnál kezdtük, bemenni nem tudtunk, de körbejártuk, úgy t nik veszélyes hely, az omladozó falak alatt járni. Átsétáltunk a néhány száz méterre már romokban hever elhanyagolt környék

Folytatása a11. oldalon

Az alvinci Martinuzzi-kastély árnyékában

A marosnémeti kastély kálváriája

Folytatás a 8. oldalról

Több, mint az eddig öner b l végzett eddigi összes munkálatok. A fentr l gyakorolt nyomást tetézi a vérszemet kapott helyi hatalmasságok rosszindulatú érdektelensége. A kastélyba vezet , elhanyagolt út sarkán áll egy ház. Lakója készakart rendetlenséggel nehezíti a bejárást a kastélyba. Kisbuszunk is alig fért el az útra türemked szemét, az ócska mez gazdasági gépek között. A gazda a kastély kerítése mellé hordja szemétét. Teheti, mert elnézi neki a hivatal, felesége ott dolgozik.

A m emlékekre központi és megyei felügyel k rendszeresen zaklatják a kastély lakóit. Árgus szemekkel figyelik, hozzányúltak-e a tulajdonosok az egye romosabbá váló épületéhez. A f bejárat lépcs i balesetveszélyesek. A gróf élettársa, kardos székely asszony, ékes román nyelven védekezik, nem tesznek semmit ami törvényszégesnek min sülhet. A hivataln látogatók minden igyekezetükkel pénzbírságot szeretnének kiszabni.

Ez egyel re nem sikerül, de céljukat elérik, késleltetik a kastély renoválását, er ltitik az engedély beszerzését. De mib l? A gróf nem milliomos. Vendéglátásra rendezkedtek be, hogy el teremtsék az engedélyhez szükséges összeget. Kovács Zsuzsa szervezésének köszönhet en csoportunk, Kazinczy nyomában járva, a kastélyban megszállhatott. Ott lakhattunk, ahol egykor Kazinczy lakott és sétált a még mindig gazdag parkban. A gróf tanult ember. Kézfogása a munkásé. Maga végzi a kastély körüli teend -ket. sei földjeib l sem sikerült semmit visszaszereznie. Gazdálkodni szeretne. Nem érti a hivatali embereket.

Jót akar, amikor a kastély közeli, elhanyagolt srégi templomot is gondjába vette, ahol el dei emléktáblája áll. Meglátogattuk a kicsi, bútorzatától megfosztott istenházát. Évekkel ezel tt egy felvilágosult falusi vezet vaskerítést állíttatott az utcai front elé. Most a templomba vezet ösvényt ben tte a gaz. A m emléket felügyel l nek arra nincs gondjuk, hogy segítsenek megmenteni a pusztulástól a református templomot. Mert magyar templom. Mert gyülekezte a templom körüli temet ben nyugszik, vagy elvándorolt a kissebségi mostoha lét el l menekülve.

Erdély egykori nemeseinek leszármazottai közül többen is visszatértek és hasonló gondokkal küszködnek. A hivatalok minden lehet módon megfejni igyekeznek ket. Pedig ezek a felvilágosult, civilizált életmódú emberek építkezn akarnak. A román államot szeretnék gazdagítani, hasonló életmódot kialakítani a nyugati fejlett országokéhoz. De nem értik, csak szenvedik az Erdélyben még mindig uralkodó magyarellenességet, a t zzel-vassal évszázada vívott és minden rendszer által folytatott történelemhamisítással végzett elrománosítást.

Néhány ilyen, messzir l hazatért ember összegy l és arról tanakodik, mi a teend ? A célirányos összefogás mindenekel tt a rosszindulatú akadémuskodók ellen. Tapasztalataink mutatják, van remény, még a szörnyetegek torkában is fennakad az, aki küzd és bízva bízik a józan észben.

Az alvinci Martinuzzi-kastély árnyékában

Folytatás a 10. oldalról

kastélyhoz. Rendezett, tágas és gyönyör en parkosított, mutatós, kovácsolt fémkapus bejáróval büszkélked szállodára csodálkoztunk. Az egykori kastély melléképületeinek csinosított körvonalai rajzolódtak ki szemünk el tt. Bebarangolva a valamikor híres és Erdély történelmében fontos kastély környékét azon rágódtunk, hogy miként lehetséges az, hogy a kastély romjainak óvását szí-

gor m emléki szabályok kötik, a melléképületeket pedig kénye-kedve szerint átalakíthatta a bizonyára nem kis pénz tulajdonos. Oknyomozó újságírás kiderítheti, miként történhet ilyen kivételezés, avagy ami szabad Paulnak nem szabad Pálnak. Ez sajnós, nem költ i kérdés, hanem a látottak alapján megállapítás.

Utazásunk célja Kazinczy nyomában az volt, hogy lelkiekben feltölt djünk történelmünk nagyszer helyei és emberei emlékezetével. Keser szájízre nem számítottunk. Meggy z désünk, hogy a dolgok nem történnek maguktól. Amit láttunk arra figyelmeztet, hogy nem elég lelombozódnunk. Jegyeznünk kell a turpisságokat és tudatosabbá kell válnunk nemzeti örökségeink védelmében. Kellenek az ilyen édes-keser en tanulságos kirándulások.

A tatárlaki leletek emlékm vénél